

PROPUNERI PENTRU REFORMA „SISTEMULUI ROMÂNESC DE CONSERVARE ȘI RESTAURARE A PATRIMONIULUI CULTURAL MOBIL”

Dan Octavian PAUL
Valeriu Ioan OLARU

„Sistemul românesc de conservare și restaurare a bunurilor culturale mobile“ a fost constituit în anul 1975. El a avut la bază elemente legislativ-normative, organizatorico-funcționale și un sistem propriu și unic de învățământ.

Schimbările politice, economice și sociale de după 1990 s-au reflectat și în domeniul nostru profesional iar deschiderile către străinătate, după o îndelungată perioadă de izolare, au adus o importantă cantitate de informații legate de diferitele sisteme de conservare/restaurare naționale și internaționale. Totodată, experții conservatori, restauratori sau investigatori beneficiari ai diferitelor tipuri de burse, stagii de pregătire sau participări la diferite întâlniri profesionale internaționale au promovat experiența românească și activitățile din domeniu care au

început să fie cunoscute și chiar apreciate.

Pe plan intern au apărut importante schimbări la toate nivelurile, legislativ-normativ, organizatoric și funcțional dar, mai ales, la cel de învățământ și pregătire profesională. Aceste schimbări au dus, printre altele, la încercări de clarificare și stabilire a locului sistemului în muzeologia românească, precum și la o pronunțată conștientizare profesională. În prezent, comunitatea profesională a conservatorilor, restauratorilor și investigatorilor este matură, responsabilă, perfect competentă și disponibilă să-și elaboreze documentele legislativ-normative precum și să se reorganizeze în conformitate cu noile condiții din țara noastră.

Încercările de reglementare a domeniului, ne referim în special la proiectele de legi ale protecției patrimoniului cultural

național mobil și cel al muzeelor, la normele de conservare și restaurare, sunt proiecte la care, din păcate, comunitatea noastră profesională nu a fost de la început și mai larg implicată sau consultată. Lipsa unei analize corecte și responsabile a experienței românești, a stării și realității actuale a sistemului, lipsa unei viziuni clare de perspectivă a acestuia, alături de neutilizarea corectă a documentelor cu o largă recunoaștere internațională, toate acestea au dus la confuzii conceptuale, la încadrări greșite ale domeniului, la formulări neprofesionale și prolixе, în proiectele mai sus menționate.

De aceea, în cele ce urmează, în baza consultărilor avute cu membrii Asociației Transilvănene a Restauratorilor și Conservatorilor (A.T.R.E.CO.), precum și cu mai mulți colegi din țară, vom prezenta un proiect de program de reformă a „Sistemului românesc de conservare și restaurare a bunurilor culturale mobile“ pe care dorim să-l punem în discuția întregii comunități profesionale muzeale. Acest program inițiat de organizația profesională A.T.R.E.CO. trebuie să fie un element important al reformei generale din cadrul Ministerului Culturii, având în vedere importanța vitală și unicitatea activităților noastre pentru prezervarea moștenirii culturale.

Scopul programului este afirmarea și integrarea „Sistemului românesc de conservare și

restaurare a bunurilor culturale“ în cel internațional, având la bază experiența românească, experiența internațională precum și documentele internaționale din domeniu. Câteva din obiectivele principale ale reformei sunt:

1. Promovarea și dezvoltarea, la cel mai înal nivel, a activităților de conservare și restaurare a bunurilor culturale, a pregătirii profesionale și a cercetării specifice domeniului.
2. Recunoașterea, protecția și ridicarea prestigiului profesiunilor de Conservator, Restaurator și Investigator.
3. Incurajarea stabilirii de relații profesionale pe plan internațional.

Spațiul tipografic oferit de *Revista muzeelor* nu ne permite să abordăm în întregime complexitatea problematicii programului de reformă, de aceea ne vom limita doar la a prezenta principalele și totodată cele mai stringente obiective:

1. LEGISLATIV - NORMATIV

1.1. Având în vedere că până la elaborarea unui nou concept legislativ-normativ și de organizare și funcționare a domeniului conservării și restaurării bunurilor culturale va trece ceva timp, propunem ca proiectele de legi care se află în discuție, cea a patrimoniului mobil și cea a muzeelor, precum și normativele care derivă din acestea, să cuprindă reglementări cu caracter de generalitate și chiar unele prevederi „reparatorii“. Aceste prevederi trebuie să reglementeze cu claritate activitățile actuale dar

să fie compatibile și cu noul sistem în care vor fi incluse ulterior. De asemenea aceste elemente legislativ-normative trebuie să se armonizeze între ele dar și cu alte legislații ale unor domenii conexe, învățământ, cercetare, legislația muncii etc. De altfel, la nivelul A.T.RE.CO. avem pregătite o serie de propuneri, de formulări specifice, corecte profesional și juridic, pe care le putem discuta oricând cu legiuitorii.

1.2. In bibliografiile tuturor documentelor normative trebuie neapărat incluse următoarele documente internaționale, care sunt traduse și în limba română:

1.2.1. „Conservatorul - Restauratorul, o definiție a profesiei” (ICOM - CC, Copenhaga, 1984).

1.2.2. „Liniile profesionale directe” (Confederația Europeană a Organizațiilor Conservatorilor - Restauratorilor - E.C.C.O., Bruxelles, 1993 și 1994).

1.2.3. „Documentul de la Pavia” (Summit-ul european al Conservatorilor-Restauratorilor, Pavia, 1997).

1.3. Pentru reglementarea activităților de conservare și restaurare propunem următorul set minim legislativ - normativ:

1.3.1. O „Lege de organizare și funcționare (recunoaștere și protecție) a profesiunilor liberale de Conservator și Restaurator de bunuri culturale”. Deținem toate datele privind problematica și formularea unei asemenea legi.

1.3.2. Codul deontologic (de

etică) al Conservatorului și Restauratorului. Deținem cele mai importante coduri de etică actualmente în vigoare, ICOM, din Anglia, Olanda, SUA, Canada, Australia, Germania, astfel că avem suficiente modele de formulare pentru unul românesc.

1.3.3.1. Codul deontologic va include și Norme metodologice de conservare și restaurare a bunurilor culturale.

1.3.4. Norme tehnice de conservare a bunurilor culturale.

1.3.5. Norme unice de acreditare a laboratoarelor de restaurare de stat și private.

1.3.6. Norme de protecția sănătății și muncii în conservare și restaurare.

1.3.7. Registrul național al specialiștilor din conservare și restaurare.

1.4. În legislație să fie consacrată colaborarea dintre MC și ONG - urile profesionale sau specializate în domeniu și transferarea, către acestea, a unor responsabilități legate de conservarea și restaurarea patrimoniului cultural.

2. ORGANIZATORIC - FUNCȚIONAL

2.1. LA NIVEL INSTITUȚIONAL:

2.1.1. Elaborarea unui program de redotare tehnico-materială și cu bibliografie de specialitate a rețelei naționale de laboratoare de restaurare, în conformitate cu normele și experiența internațională actuală.

2.1.2. Constituirea Institutului Național de Conservare și Restaurare a bunurilor culturale având ca filiale Laboratoarele Zonale ca centre de excelență mai ales cele care sunt incluse și în sistemul de învățământ universitar.

2.1.3. Elaborarea unui program național de informatizare a domeniului și de conectare a acestuia la rețelele internaționale de profil.

2.1.4. Organizarea funcției de conservare din cadrul instituțiilor specializate la nivel de departament reprezentat de un director adjunct. La nivelul Ministerului Culturii reprezentare la nivelul unui secretar de stat cu două direcții specializate: una pentru patrimoniul mobil și una pentru cel imobil.

2.2. LA NIVEL PROFESIONAL

2.2.1. O reîncadrare profesională a Conservatorilor, Restauratorilor și Investigatorilor în legislația muncii din țara noastră.

2.2.2. Contracte individuale de muncă clare.

2.2.3. Un sistem contractual/lucrare trebuie să funcționeze numai pentru sectorul privat.

2.2.4. Elaborarea Fișelor posturilor pentru specialiștii Conservatori, Restauratori și Investigatori să se facă în colaborare cu organizația profesională reprezentativă în lipsa sindicatelor.

2.2.5. Elaborarea unor criterii obiective de evaluare a muncii în conservare și restaurare trebuie să țină cont de capacitățile personale, de atitudinea față de muncă în ge-

neral și nu de calitatea sau cantitatea acesteia. În domeniul conservării și restaurării calitatea nu poate fi decât cea maximă iar cantitatea depinde în cea mai mare măsură de resursele tehnico-materiale avute la dispoziție.

2.2.6. Deoarece un specific al acestor activități recunoscut și aplicat în momentul de față, atât la noi în țară cât și în străinătate, este imposibilitatea estimării exacte a timpului necesar intervențiilor propunem ca evaluarea să se facă în continuare numai anual.

2.2.7. Dreptul de „liberă practică” pentru Conservatori, Restauratori și Investigatori se eliberează de către organizația profesională reprezentativă (ca exemplu a se vedea Camera Federativă a Medicilor), în nici un caz de către Ministerul Culturii printr-o „atestare profesională” rezultată în urma unui proces de învățământ, nerecunoscut, cu statut confuz și incert de tip CSFPC - București.

2.2.8. Actualmente, pe plan internațional se impune tot mai mult titlul de EXPERT în conservare-restaurare, titlu care nu are conotații juridice și, în nici un caz, de desemnare a unui nivel de competență profesională. Scopul introducerii acestui titlu este protecția profesiunilor de conservator - restaurator și de diferențiere de meseriași apropiați ca practică care au de regulă și denumirea de specialist în domeniul lui.

2.2.9. Având în vedere că oriunde în lume vechimea în conservare și

restaurare este elementul major de evaluare a experienței profesionale, considerăm că trebuie definite cel puțin 3 grade de competență profesională:

- Candidat la profesiunea de Conservator și Restaurator pe perioada școlarizării.

- După absolvire o perioadă de 2-3 ani de stagiatura terminată cu un Definitivat în profesiune care acordă și titlul de Conservator sau Restaurator precum și dreptul de „liberă practică“.

- Cei cu peste 10 ani de practică de la obținerea Definitivatului - Senior Conservator sau Restaurator.

2.2.10. Încadrarea profesională a tuturor Conservatorilor, Restauratorilor și Investigatorilor în Grupa a II-a de muncă și acordarea tuturor drepturilor de sporuri salariale legate de gradul de toxicitate și pericolozitate al muncii.

2.2.11. Acordarea altor sporuri: lucru peste program sau în zile libere și sărbătoare; de confidențialitate; de fidelitate etc. care pot fi relevante acestor profesii.

3. ÎNVĂȚĂMÂNTUL ȘI PREGĂTIREA PROFESIONALĂ ÎN DOMENIU

3.1. Adoptarea și recunoașterea unui sistem unic de învățământ la nivel universitar pentru Conser-

vatori și Restauratori, în cadrul Ministerul Educației Naționale.

3.1.1. Perfectarea unui mecanism de tranziție către sistemul de învățământ universitar, prin recunoașterea și echivalarea Certificatelor și Diplomelor eliberate până în prezent de CSFPC - București, prin colaborarea dintre Ministerul Culturii, Ministerul Educației Naționale, Ministerul Muncii și Protecției Sociale și A.T.RE.CO.

3.1.2. Revizuirea Nomenclatorului meseriilor și funcțiilor al Ministerului Muncii și Protecției Sociale.

3.1.3. Recunoașterea statutului de cadru didactic pentru învățământul universitar.

3.2. CSFPC al Ministerului Culturii este în prezent depășit funcțional și, mai ales, nerecunoscut în continuare ca învățământ și diplomă. El este totuși o instituție cu experiență, unică și deosebit de utilă pentru pregătirea profesională a conservatorilor, restauratorilor și investigatorilor de aceea considerăm că nu trebuie desființat ci adaptat, în colaborare cu Ministerul Educației Naționale, la „sistemul de formare continuă“.

3.4. Corelarea învățământului actual cu oferta forței de muncă din domeniu, în colaborare cu Ministerul Muncii și Protecției Sociale.